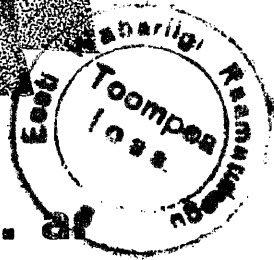

KIRJANDUSLIKKE UUDISEID

N° 2

September

1926. a.

sf. 14333

SISU:

- 1) Arvustused ja retsensioonid.
- 2) M. H. — Raamatu levitamise päevaküsimusi.
- 3) Alkooli õpetajaile algavkas õppetöök!
- 4) Kirjastajate ja Raamatukauplejate ühingu liikmete nimekiri.
- 5) 22. VIII. — 30. IX 26. ilmunud raamatute nimestik.
- 6) Triikis olevad ja ilmuvad raamatud.

HINNATA KAASANDED:

- 1) F. MIKKELSAAR: «Alkooli matemaatika» III õp.-a. Alkoolidele.
- 2) HERTA VEIDERMANN: «Väike arvaja» I õp.-a. Alkoolidele.
- 3) A. VALDMANN: «Eesti keele grammatika» V õp.-a. Alkoolidele.
- 4) J. MÄNDMETS: «Katkiraiatud kaljas» (K. Ü. „Looduse“ seeriast „Eesti kirjandust koolidele“ nr. 45.)

Eestlaste kultuur muistsel iseseisvus-ajal.

Tartu Ülikooli Arkeoloogia Kabineti toimetused IV.

164 lk., 93 pilti. Hind 350 marka.

Selle järgi kui 1908./09. a. „Eesti Kirjanduses“ ilmus V. Reimani töö „Eesti rahva hariduse järg iseseisvuseaja lõpul“ on kõnesolevate küsimuste alal tehtud palju tööd ja saavutatud hulk uusi tulemusi. On uuritud meie esivanemate muistset usundit, ühiskondlikku ja majanduslikku korraldust, muinaslinna, ehitisi, maa seest leitavaid riistu, ehteid jne. Selle töö tagajärjel on meie teadmised palju süvenenud. Ainsaks üldiselt kättesaadavaks põhjalikumaks kokkuvõtteks eestlaste kultuuri kohta 700 aasta eest oli seni mainitud Reimani töö, kuid ammugi on tuntud tarvidust uuema ülevaate järgi, mis teeks laiemale ringkonnile kättesaadavaks viimase aja uurimistöö tagajärjed. Iseäranis tundsid vajadust niisuguse raamatu järgi kooliõpetajad, — on ju Eesti ajaloo kursuses meie rahva muistsel vabadusajal tähtsam koht kui mõnel hilisemal ajajärgul. Neile tarvidustele vastava ümmarguse ja ülevaatliku kokkuvõtte püüab anda nüüd pealkirjas nimetatud

uus K./Ü. „Looduse“ kirjastusel ilmunud raamat. Selle sisu jaguneb 7-sse peatükki:

I. Naiste rõivastus, ehted ja riistad. II. Meeste rõivastus, riistad ja relvad. III. Ehitised, külad, põlluharimine ja muud elatusviisid. IV. Ühiskondlik-riiklik korraldus ja maa jaotus. V. Sõjaline kultuur. VI. Väimline kultuur. VII. Naaberrahvad ja kultuurilised ning poliitilised vahekorrad nendega. — Kirjeldusi selgitavad 93 pilti ja 3 värvilist kaarti.

Raamatu sisu on hoitud kindlasti-teaduslikkudes piirides, kuid esitus on püütud anda võimalikult üld-arusaadav, nii et see tohiks olla kergesti loetav kõigile, kes huvitatud meie esivanemate kultuurilisest järjest enne sakslaste maale tulekut. Kodumaa ajaloo õpetajaile on see aga mõödapäästamatu käsiraamat. Arvestades raamatu rahvalikku esitust võib seda vanemais klasis kasutada ka õppeabinõuna.

—n.

Kosmograafia.

koolidele ja iseõppimiseks.

156 lk., 115 joon., 5 pilti, hind 220 mk.

Raamat annab kokkuvõliku ja selge ülevaate nii matemaatilise kui ka füüsilise astronoomia põhinähtuste kohta. Täevaga tutvumise otstarbel on raamatu lõppu paigutatud täevakaart, mis väga hästi õnnestunud. Valge paberi ja selge trüki tõttu jääb raamat väliselt meeldiva mulje.

Et igal kodanikul ilmavaate kujundamisel tuleb seisukohta võtta meid ümbritseva maailma kohta, siis on kosmograafiaga tutvumine igale teadlikule kodanikule paratamata tarvilik. Selles mõttes ei lohiks „Kosmograafia“ kui sisult ja väljusest täiesti ajakõrgusel seisev töö puududa ühegi haritud kodaniku lugemislaualt.

Ka peaks leidma „Kosmograafia“ teed algkoolide õpetajate raamatukogudesse, sest algkooli geograafia õpetajal puudus senini käsiraamat matemaatilise geograafia ja füüsilise astronoomia alalt.

Kokkuvõtlilist ainekäsitletusest hoolimata on „Kosmograafia“ võimalik tarvitada ka iseõppijail, sest selge ainekäsitus ja rohkesti harjutusi aitaavad üle raskustest.

K.

See on esimene algupärane töö sellel alal. Aastate jooksul on küll ilmunud üksikuid töid, mis käsitlevad mõnd astronoomilist küsimust, kuid seni puudus töö, mis oleks annud ülevaate kõigist küsimustest. Juba sellelt seisukohalt on selle töö ilmumine rõõmustavaks nähtuseks.

Raamat on määratud peaaesjalikult koolidele ja on vastavalt koolide õppekavadele kokku seadud. Autorite arvates „rahuldab ta täiel määral gümnaasiumi reaalaru tarvidusi, kui kosmograafia on antud nädalas kaks tundi“. Aine käsitlemisviisi on sääranne, et on võimalik üksikuid vähem tähtsaid osasid tarvilikul korral vahele jätta, nõnda et ta on ka nendele koolidele sünnis, kus ei ole võimalik kosmograafiale kaht tundi anda. Selles mõttes on raamatus kaht kirja tarvitatud, kusjuures vähem tähtsad küsimused peenema kirjaga on trükitud. Teiselt poolt ei ole aga karta, et mõni küsimus on jäänud tähele panemata. Selleks on töö küllalt täelik.

Autorid on püüdnud raamatu kokkuseadmisel ka kodumaad silmas pidada. Nõnda on üht ja teist meie oludest sisse paigutatud ja ka vastavaid pilte leitud.

156 leheküljel on 17 peatükki ligi 120 joonise ja pildiga. Raamatu lõpus on mitmed väga tarvilikud tabelid ja viimaks põhjapoolse tähise taeva värviline kaart. Väljusest on raamat kaunis. Paber, trükk ja pildid selged.

Et mõlemad autorid on meil lugupeetud koolimehed, sellepärast võiks küll loota, et nad on raamatu kokkuseadmisel tegelikult koolitööd arvestanud ja et see uus teos leiab tõesti tee meie koolidesse.

«Postimees» nr. 263, 28. IX. 1926.

A. T.

Biograafiline Leksikon I.

Toimetuseks: prof. A. R. Cederberg, peatoimetaja, prof. H. Koppel, prof. J. Kõpp, prof. A. Saareste, dots. P. Treiberg, F. Tuglas, R. Kleis, sekretär. K. Ü. „Loodus“, Tartus, 1926. 144+8 lk. Hind 400 mk.

Biograafid kuuluvad laiemas mõttes ajaloo teadusse, omavad aga kokkupuute-punkte konverstsioonleksikonidega. Eesti kirjanduses polnud seni peale mõningate katsete ajaloolise iseloomuga biograafilisi käsiraamatuid üldse olemas. Kuna aga ajaloo teadusliku käsitlemise tähtsaks eelduseks on tarvilikkude andmetekogude, käsikirjanduse olemasolu, oli tungiv tarvidus sääraste biograafilise käsiraamatu järele.

Eesti biograafilise leksikoni väljaandmise võttis Akad. Ajal. Selts oma töökavasse 1922. a. 1924. a. kujundatud toimetuse ja kaastööliste tööviljana on valminud käesolev raamat, mille koostamise ja ilmumise on võimaldanud haridusministeeriumi ja kultuurkapitali toetus.

See on esimene osa (biograafid A—H tähni, isikute nime algustähtede järgi) teosest, mis on kavatsatud välja anda 4 vihuses, umbes 40 trükipoogna ulatuses. (Väljaandmine on mõeldud lõpule viia 1928. a.)

Raamatu saatesõnas on öeldud: „Oma iseloomult on leksikon välismaade samatüübiliste käsiraamatute eeskujul mõeldud teaduslik-ajaloolise koguteosena, milles aset leiaksid kõigi nende isikute elulood ja võimalikult ka hinnangud, kes Eesti maa ja rahva ajaloos mingit osa on mänginud, alates umbes XIII aastasajast ja lõpetades meie päevadega. Seega siis rahvuslik üldbiograafiline teos. Selle ulatuse alusel kuuluvad käesolevasse leksikoni ainult k o g u E e s t i arenemiskäigus tähtsuse omandanud isikud, kuna kohaliku tähtsusega isikute elulood jäävad välja.“

Nii leiame leksikonist isikuid igalt alalt: kujutavate kunstide, kirjanduse, muusika, poliitika, seltskondliku tegevuse, tööstuse, kaubanduse, vabadussõja jne. tegelased. Mis puutub aga isiku leksikoni kuuluvusse või mittekuuluvusse Eesti ajaloo seisukohast, siis on siin toimetusel suurte kaalutlustega võidelda, kuna meie ajaloo teaduslik käsitus on alles algamas. Hinnangute absoluutset püsivust ei luba siin teose ulatuski, kuna siin on toodud ka alles elavate isikute biograafid ja tegevuse hinnangud. Nende tegelaste hindamises ollakse küll nähtavasti õige tagasihoidlik.

Leksikoni võrdlemisi piiratud ulatuse tõttu on artiklid pikkuse suhtes jagatud viide liiki. Liigitamise aluseks peaks midugi olema isiku tähtsus ja mõju maa arengus. Kuid artikli pikkus on ikkagi suurel määral autorist ja andmete rohkesti või puudusest.

Nagu juba eespool nimetatud, on tarvidus biograafilise leksikoni järgi suur ja mitmetegi reservatsioonide peale vaatamata, mis toimetust on pidanud tegema, leksikonit nüüd välja andes, majanduslikkude ja muude olude tõttu, on Eesti biograafiline leksikon (teos, millest praegu küll valminud alles veerand) kujunemas soliidses ulatuses meie ajaloo teaduslikule uurimisele.

«Postimees» nr. 243, 8. IX. 1926.

Raamatute levitamise päevaküsimusi.

Raamatuturg, piiratudarvulise klientuuriga, on meie oludes väga raskelt käsitledav tööstus- ja kaubandusala. Kui korter, kehakatted, leib ühes viina ja suitsetamismaterjaliga moodustavad iga inimese igapäevase leiva, siis on raamat ainult valitud, kõrgesti arenenud tarvitaja vajadus. Selles ongi raamatu kui ka tema ihaldaja-tarvitaja traagika.

Tarvitajakonnast kuulduv tihti etteheited kirjastaja kui ka raamatukaupleja aadressil, et nad raamatu põhjendamatu kalliiks ajavat, kõrget vahetulu püüdes, ja ostjate vaimlisi huviseid ega ostujõudu ei arvestavat, ei püüdvat tarvitajale läheneda tarviliku pinevusega suusõnal ega ka avaliku reklaami varal.

Meie kirjandusturu tegelased on algajad, noored, ilma erilise koolitaja ja vastava ettevalmistusega nii kauplemise kui ka kirjastamise suhtes. Oskused omandatakse nii turu hindamise kui ka muu kalkulatsiooni suhtes tegelikus töös. Tööõppimise tulemuseks on tavalikult suurtesse eksimustesse sattumine, mille tagajärjel ettevõtted saavad märgatavaid kahjusid ja koguni võivad hukkuda. Kirjastajad on meie oludes oma tegevust iseloomustanud võrdlemisi suurearvuliste trükkidega ja sellele vastavalt madalate hindadega. Tegelik elu kirjastamise alal näitab aastate jooksul, et võimalik on müüa suures arvus kirjastatud tööst ainult väikest osa, selle peale vaatamata, et raamat ülikult arvestuse osaliseks on saanud. On üks või teine kirjastus alanud suure hooga oma tegevust, alul rohkesti töid kirjastades seesuguse kalkulatsiooni põhjal, siis on paratamata tulemuseks tema majanduslik pankrot või paremal juhul pikaajaline edaspidine kiratsemine, ja seda ainult sel puhul, kui tal võimalik oli talitada suuremate kapitalidega. Et meie kirjastused pea erandita seda lihtsat teed mööda on läinud, võib lugejaskond ise kinnitada. Pika minevikuga ja majandusliku jõukusega kirjastused puuduvad meil täiesti.

Kirjastus, mis meie oludes tahab vähegi elule tugida, peab katsuma märksa väiksemal arvul kirjandustooteid trükkida, sest üleliia trükitud raamatul ei ole hiljemalt mitte turuhinda, isegi mitte seda hinda, mis ta kirjastajale maksmata läinud, vaid kõige odavama heeringa pakkimispaberi hind.

Turu ulatusega põhjendatud eelarvestuse tulemuseks on aga see, et raamat 2–3 korda kallim tuleb oma kaanehinna, kui ta 2–3 korda suurema trüki juures oleks olnud.

Meie õpperaamatud käivad loomulikult sama rada oma trüki suuruse ja hinna suhtes.

Varem, kui üks raamat turgu rahuldab, võidi algkooli jaoks trükkida 10–15–25 000 eks.; on aga samas aines mitu eri raamatut, siis kahaneb trüki suurus 3–5000 eks. ja müügiloleku aeg pikeneb.

Paljude raamatute hind võiks märksa väiksem olla, kui tarvitajad loobuksid oma tavalikust loidusest ja katsumaksid tarviliku raamatu võimalikult tema ilmutamisel omandada (nagu see viisiks kogu kultuurilmas). Sellega langeksid kirjastaja

kalkulatsioonist kõrged mitmeaastased %⁰ ja et need tõesti kõrged, seda teab seltskonna iga liige, kes pankadega laenude asjus kokku puutunud.

Paremas seisukorras ei ole ka meie raamatute levitajad — kaupmehed. Nende vahetulu on, on meil märksa väiksem kui teistes maades, rääkimata lähimüügi võimaluste suuruses.

Selle tulemuseks on, et puhtajoonelised raamatukauplejad meil puuduvad. Peale raamatukauba võib leida neist kauplustest igasugust muud kaupa.

Kogu kultuurilmas on raamat seesugune kaup, mida müüakse kaane peale kantud hinnaga, — ta ei ole mingisugune spekulatsiooniarvikel.

Meil aga on elujõu kaotanud üksikuid ärisid, kes oma allamäge veerevat ettevõtet püüavad päästa, müües raamatut ebakindla hinnaga, sunnides seega ka teisi ärisid raamatuid muutma mingisuguseks spekulatsiooni-esemeks.

Tulemuseks oli nähtus, et endised soliidised raamatuärid maalt ja vähematest linnadest hakkasid kaduma. Raamat muutus tarvitajale kaugelemaalt teatavaks, esialgse tutvumise võimalus koha peal oli tarvitajal kadunud. Kaupluste kängumise ja likvideerumise tulemuseks oli raamatute levitamise võimaluste kahanemine, — raamatuid trükiti veel vähem.

Et kirjastamise ja raamatute levitamise küsimusi kuidagi normaalsemalt korraldada, asus Kirjastajate ja Raamatukauplejate Ühing, kes juba nelja-viie aasta eest asutatud, aktiivsemale tegevusele.

Ühing püüab selle eest hooli kanda, et raamat jällegi ulatuks igasse kodumaa nurka, kättesaadavaks ja nähtavaks saaks igale ostuhimulisele seltskonnaliikmele.

Ühing seab oma liikmeile ülesandeks igale ostjale vastu tulla raamatute müügis ja loob mooduse kallihinnaliste ja suuremal hulgal ostetavate raamatute omandamiseks jaokaupa järele maksmise teel.

Ühing ei tööta kuidagi viisi selleks, et raamatute hindu tõsta, sest raamatute hindade määramist ei toimeta ühingu juhatus, vaid endiselt lahkhuvilised kirjastajad iseseisvalt nagu varemigi.

Kui ühing suudab raamatute levitamist seada laiemale pinnale, siis võib selle tulemuseks ennemi olla hindade langemine (kui muud tegurid, nagu paberi, trükitööde ja m. t. hindade tõus vastupidist ei põhjusta kirjastustele).

Ühing valvab ainult selle järele, et raamat ei muutuks üksikute äride spekulatsiooni-ariiklikuks, vaid oleks kaanehinna müügil nagu kogu kultuurilmas.

Ühing ei ole mingisuguse kurikavala eesmärgi saavutamiseks kokku astunud (nagu „Kajas“ selatati), vaid raamatukauplejate ja kirjastajate eluküsimuste lahendamiseks kui kutseline koondus. Pealegi on aastakümnete jooksul teisisel kultuurimaades seesugused ühinged raamatuturul tegevad olnud. Saksa raamatukauplejate ja kirjastajate ühing mälestas alles hiljuti oma 100-aastast tegevuse juubelit. Nende ühingute tööks on suur korraldustöö kirjanduseturul, näit. mitmesugused kataloogid, erikululised, suurepärased väljaanded jne. Ka Eesti Kirjastajate ja Raamatukauplejate Ühing on asunud meie turul müügil olevate raamatute üldnimekirja koostamisele. Loodevastasi

suudab ühing ka teistes raamatuturu küsimustes tarvilikku edasiviivat ja arendavat tegevust avaldada.

Tahaks loota, et kõigi hariduslike tegurite kaastöö, eriti kirjanikud ja nende ühingu ning ajakirjandus, aitab kergendada kirjas-tajate ja raamatukauplejate tööd, mis meie täna-matus oludes neile osaks saanud.

Vanemais kultuurmaades ei vaadata kirjas-taja ja raamatukaupleja peale kui äritegijate peale, vaid kui haridust ja kultuuri arendavaile teguritele.

Paljudes maades on puhtajoonelised kirjastu-sed ja raamatukauplejad vabad igasugustest riigi maksudest, — meil on nad kõigi mitmenimeliste maksude kandjad. Raamatukauplejate ja kirjasta-jate vabastamine seesugustest maksudest suurendaks märksa raamatute levitamise pinevust.

Tahaksime loota, et pahatahtlised ja vähekaar-lutud seletused, mis tihii väiklasest tuluhuvides! ja arusaamatusest juhitud, Eesti kirjastajate ja raamatukauplejate aadressilt peagi kaovad ja selts-kond oma lahket kaastööd ühinguile ei keela.

M. H.

Kirjastajate ja Raamatukauplejate Ühingu märgukiri

E. V. Haridusministeeriumile.

Eesti K. ja R. Ühingu peakoosolek volitas 30. V. s. a. sama Ühingu juhatust Haridusministri ees samme asuma, et seniajani maksev kord rahva-raamatukogude raamatutega varustamise suhtes Haridusministeeriumi poolt muudetaks.

Arvesse võttes peakoosoleku otsust on Eesti Kirjast. ja Raam.-kaupl. Ühingu juhatusel au esi-neda alljärgneva märgukirjaga.

Haridusministeerium on üksikud ärid ase-lanud eesõigustatud seisukorda rahva-raamatuko-gude raamatutega varustamisel. Kogu Eesti rahva-raamatukogude tellimised täidetakse kahe-kolme raamatüäri poolt, kes ministeeriumilt kirjastami-seks peale selle veel erilaenusid saavad. Raamatukogud on sihtipeale sunnitud leppima ainult selle kaubaga, mida eesõigustatud seisukorda asetatud äridel võimalik anda.

Seesugusel õiglusetul olukorral on mõlemad, nii kirjastajad kui ka raamatukauplejad, määratud hävimisele, sest Haridusminist. on ainus suurem raamatute ostja. Kirjeldatud olukord sünnitab kirjastajate ja raamatukauplejate seas suurt rahul-olematust. Ka rahvaraamatukogud on miimel puhul soovi avaldanud praeguse raamatutega varustamise korra muutmiseks.

Kõike eespooltoodut tähele pannes palub E. K. ja R. Ühingu juhatust Haridusministrit senine rahva-raamatukogude raamatutega varustamise kord muuta ja maksuma panna uus kord, mille järele kogud ei saaks neile määratud toetussum-masid mitte enam raamatute näol, vaid rahas, kus-juures raamatukogudele võimalus jäetaks raama-tuid sealt muretseda, kus see neile kõige soodsam ja kättesaadavam.

Juhatus.

Algavaks õppetöoks

juhime

algkooli õpetajate

tähelepanu

järgmisile K.-Ü. „Looduse“ kirjastusel ilmunud õpperaamatutele:

- P. Kogerma-L. Mahlstein-H. Männik.** Loodu-seõpetus IV — hind 165 mk., V — 195 mk. VI — 200 mk.
- H. Männik.** Praktilised tööd botaanikas. Hind hallil pab. 15 mk., valgel — 18 mk.
- E. Spöhr - G. Vilberg.** Õistaimede määramise abivihik. Hind 25 mk.
- G. Vilberg.** Eesti taimestik koolidele. Hind 400 mk., köites — 500 mk.
- J. Käis.** Looduseõbra vaatlusvihud: nr. 1. — hind 30 mk., nr. 2. — 25 mk., nr. 3. ja 4. à 20 mk.
- O. Schmeil.** Väike looduslugu. — Inimene ja tema tervishoid. Hind 150 mk.
- S. Sütt-D. Koppel.** Maateaduse õpperaamat IV õp., hind — 140 mk., V — 165 mk. VI — 200 mk.
- S. Sütt-D. Koppel.** Maateaduse ülesannete kaus-tik IV õp. I ja II v. à 25 mk.
- Markus-Mattiesen-Jaanson.** Suured kontuur-kaardid: Kogu maakera, Läänemere-maad, Euroopa, Eestimaa. Hind à 40 mk.
- J. Rumma.** Eestimaa kontuurkaart. Hind 6 mk.
Kontuurkaardid: Euroopa, Aasia, Aaf-rika, Põhja- ja L.-Ameerika, Austraalia à 5 mk.
- F. Puusepp.** Keelelisi ja kirjaseadmise harju-tusi: 1—2 õp., hind — 100 mk., 3—4 õp. — 130 mk., 5—6 õp. — 160 mk.
- Saksa, inglise, eesti- ja prantsuse kirjandus koo-lidele nr. nr. 1—45.
- J. Adamson.** Eesti ajalugu. Hind 165 mk.
- R. Rägo.** Kodanikuõpetus algkoolidele. Hind 120 mk.
- Ed. Tennmann.** Usuõpetuse lugemikud ja käsi-raamatud: I õp., hind — 100 mk., II — 120 mk. III — 150 mk., IV — 120 mk., V — 100 mk.
- K. Veski-J. Grünthal.** Aritmeetika I õp. — 50 mk., II — 65 mk., III — 80 mk., IV — 80 mk., V — 80 mk., VI — 120 mk.
- K. Veski-J. Grünthal.** Aritmeetika (vene kooli-dele): II õp. — 70 mk., III — 80 mk., IV — 100 mk.
- Treffner-Kuulberg-Perli-Martinson.** Elavad arvud I õp., hind — 70 mk., II — 125 mk.
- F. Mikkelsaar.** Algkooli matemaatika II õp. — 90 mk., III — 100 mk.
- Herta Veidermann.** Väike arvaja I õppeaasta. Teiseks trükiks põhjalikult ümber tõõtanud A. Oengo-Johanson ja Chr. Brüller. Pildid kunstnik N. Meyl'i. Hind 110 marka.
- J. Maramaa.** Geomeetria. Hind 100 mk.
- K. Hintzer.** Papptööd I vihik — hind 75 mk., II — 55 mk., III — 60 mk.
- „ Papptööde meetodika. H. 150 mk.
„ Geomeetriselised kehad. H. 125 mk.
- Õpilase päevaraamat.** Hind 20 mk.

K.-ü. „Loodus“, Tartus.

Eesti Kirjastajate ja Raamatukaupmeeste

Ühingu liikmete nimekiri 29. sept. 1926. a.

- R. Abel, Kanepi.
Adamson, Pärnu.
Kirjastus Aktsioon, Tartu.
Alutaguse õpet. ühingu raam-
kaupl., Jõhvi.
Ambla kaubarv. ühis. Ambla.
Oskar Arover, Tallinna.
Jüri Backhof, Võhma.
V. Bergmann, Tartu.
S. Blande, Tallinna.
Carl Bleier, Põlva.
P. Bokovneff, Tartu.
Emil v. Bormann, Tallinna.
E. Brandies, Tallinna.
K. Brandies, Tallinna.
Eesti Kirjanduse Selts, Tartu.
N. Erna, Rakvere.
P. Erna, Rakvere.
Esto-Muusika, Tallinna.
E. T. K, Tallinna.
Grigorjevi pärijad, Narva.
L. Gross, Tartu.
Grünthal, Petseri.
Hallik, Kuresaare.
G. M. Hendrikson, Pärnu.
M. Hermann, Tartu.
L. Jacobson, Tartu.
K. Jaik, Tartu.
J. Illison, Tõrva.
Istandik, kirjastus, Tartu.
V. Iiter, Pärnu.
J. Jürgenson, Tallinna.
Iva, k. t. ü., Paide.
J. Jurak, Tartu.
J. Kaarna, Tartu.
D. Kaldt, Võõbsu.
Kaljo, Piusa.
F. Kalkun, Viljandi.
Aug. Karro, Karksi-Nuia
J. Karu, Pärnu.
A. Keiserman, Tallinna.
G. Keller, Haapsalu
H. Kerstens, Viljandi.
Kihlefeldt, Väike-Maarja.
H. Kirkmann, Väandra.
K. Kivi, Antsla.
Kluge & Ströhm, Tallinna.
N. Koikson, Narva.
J. Koks, Häädemeeste.
A. Koplus, Tartu.
Kose Tarv. Ühisus, Kose.
A. Koost, Kuresaare.
G. Krüger, Tartu.
Kulp, Keila.
Kultuur, Pärnu.
Kultuur, Adamson, Valga.
T. Kurrikoff, Viljandi.
Aug. Kurusk, Türi.
A. Küng, Pärnu.
A. Kuusk, Tallinna.
H. Laakmann, Tartu.
M. Leppik, Tallinna.
J. & O. Leppik, Valga.
M. Lesment, Paide.
T. Liiv, Kuresaare.
Liit, o.-ü., Pärnu.
K. Lillipuu, Valga.
I. I. Lind, Võru.
J. Loks, Põlva.
K.-ü. Loodus, Tartu
Lõuna-Eesti, J. Pommer, Valga.
J. Luuk, Tapa.
O.-ü. Lääne, Haapsalu.
J. Matto, Tartu.
J. E. Meigas, Tallinna.
K. Meissner, Tartu.
Evert Mesiäinen, Rakvere.
M. Millistfer, Tartu.
H. Mitt, Antsla.
Prof. Mutschmann, Tartu.
Must, Pärnu.
Aug. Mulli, Suure-Jaani.
T. Mutsu, Tallinna.
Marta Neumann, Tallinna.
M. Neumann, kirjastus, Tallinna.
O.-ü. Noor-Eesti, Tartu.
J. Nuuma, Tartu.
Odamees, C. Sarap, Tartu.
„Ole“ reklaambüroo, Tallinna.
Õpet. Kooperatiiv, Põltsamaa.
A. Org, Tallinna.
M. Oistavel, Kilingi-Nõmme.
J. Pajo, Võru.
G. Pihlakas ja Pojad, Tallinna.
K. Piirand, Tartu.
K. Piirisild, Petseri.
E. Pill, Väandra.
J. Ploompuu, o.-ü., Tallinna.
Poliglott (H. Peizold), Tallinna.
M. Poomann, Raudteede raama-
tukapid, Tallinna.
K.-ü. Postimees, Tartu.
P. Prants, Tartu.
Joh. Priimann, Rakvere.
Pärnu Postimees, k.-ü., Pärnu.
H. Raag, Tartu.
K.-ü. Rahvaülikool, Tallinna.
Rahvaülikoolide Seltsi Segaa-
koor, Tallinna.
J. Raudsepp, Tartu.
J. Reemann, Rõngu.
Lilly Rehmann, Valga.
J. Reevits, Tartu.
A. Reinhold, Tartu.
E. Ring, Viljandi.
G. Rohi, Tartu.
J. Roosipuu, Narva.
L. Roose, Tartu.
K. Rubin, Tallinna.
Paul Ruiso, Pärnu.
A. Rumvold, Türi.
A. Rumvoldt, Pärnu.
O. Runge, Eidapere-Lelle.
Miina Saar, Otepää.
Ed. Saava, Mõisaküla.
G. Saller, Nõmme.
Joh. Sarap, Rakvere.
J. Saul, Abja.
H. Seidelberg, Paide.
J. Semm, Võru.
Rosalie Sersmann, Tallinna.
Siir (Maramaa), Viljandi.
Marie Sommer, Jõgeva, raudtee
raamatukapp.
M. Sõerde, Tallinna.
J. Songi, Võru.
A. Suur, Valga.
Täht, Võru.
Tallinna E.K.-Ü. Päevaleht,
Tallinna.
V. Tammann, Tartu.
Tammin, Elva.
A. Tannebaum, Tartu.
M. Tamverk, Haapsalu.
Teadus (J. Tibar), Tartu.
Teadus, Tõrva.
V. Tiits, Tsooru
A. Tõllasepp, Viljandi.
O.-ü. Töökool, Tallinna.
Tormolen & Co., Tallinna.
Emil Treufeldt, Pärnu.
M. Türna, Tartu.
Tudolinna Tarv. Üh., Tudolinna.
Ludis, Pärnu.
O.-ü. Vaba Maa, Tallinna.
Valgus, Viljandi.
Fr. Vanatalu, Tartu.
A. Vannas, Tallinna.
O.-ü. Varak, Tallinna (B. Linde).
A.-s. Varrak, Tartu.
J. Vasar, Põltsamaa.
Ed. Veel, Hiiu-Keina.
K. Vestberg, Tartu.
Videvik, Narva jaama raamatu-
kapp.
Vikerkaar, Joh. Bruns, Jõhvi.
Viljandimaa Õpetajate Liidu
Kooperatiiv, Viljandi.
H. Walter, Tallinna.
F. Wassermann, Tallinna.
J. Zimmermann, Tallinna.

21. VIII. 26. — 30. IX. 26.

on ilmunud:

1)

H. Moora

Eestlaste kultuur muistsel iseseisvus-ajal

Tartu Ülikooli Arkeoloogia Kabineti
toimetused IV.

164 lk. 93 pilti. Hind 350 marka.

(Vt. retsensioon 1. leheküljel).

2)

A. Valdmann

Eesti keele grammatika

V õp.-a.

Hääliku- ja sõnaõpetus

48 lk. Hind 50 marka

Autori saatesõnad:

„Käesolev grammatika on mõeldud õpiraamatuks algkooli V õpiaastale. Ülevaade on tegelikust koolitööst välja kasvanud ja tahab kõige pealt silmas pidada algkooli tarbeid ja õpilaste võimeid. Sellest ongi tingitud raamatu kokkuvõtlik iseloom. Keeleliselt ja sisuliselt on käidud Eesti Kirjanduse Seltsi Õigekeelsuse-sõnaraamatu II trüki järele ja silmas peetud algkoolide õppekavu. Käsikirja parandamisel ja keele ühtlustamisel on kaasa aidanud T. Ülik. lektor J. V. Veski.

3)

A. R. Thacker, B. A.

A Short History of English Literature

Part II

148 lk. Hind 220 marka

Contents. — Preface. Chapter IX — Poetry from 1730—1832. Chapter X — Tennyson and Browning. Chapter XI — The Victorian Novel. Chapter XII — History and Criticism. Chapter XIII — Victorian Poetry after 1850. Chapter XIV — Philosophy, Theology, and Science. Chapter XV — The Twentieth Century: The Novel, Poetry, Drama. Chapter XVI — American Literature.

Preface.

In presenting the second part of this History of English Literature, I should like to give some explanation of a very obvious shortcoming in the first part, *viz.*, the omission of the last chapter, dealing with the poetry of 1730—1832. With regard to the omitted chapter everyone appears to be perfectly blameless, unless the fault may be put on to my bad

handwriting. The manuscript of Chapter IX was forwarded a few days later than that of the other chapters, but was unfortunately delivered at the wrong publishers, where it remained a whole month, by which time the remainder of the book had been published. For this reason it has been included as the opening chapter of the second part.

With regard to authorities, I have again used Professor Saintsbury's "Short History of English Literature" and Mr. Stopford Brooke's "English Literature". In addition I acknowledge considerable help from Dr. L. Kellner's "Die englische Literatur der neuesten Zeit", and, in the last chapter, from "Outlines of English Literature" (1890—1914) by Mr. Harold Williams.

In conclusion, I hope that this book will in some degree serve the purpose for which it was intended, and that it will help boys and girls in Estonian schools to some understanding of the English spirit as it is evidenced in the literature of the country.

4)

E. Sell

(Treffneri gümnaasiumi õpetaja)

Lühike saksa kirjanduslugu

keskkoolidele

III jagu — 1. vihk

1830 kuni olevikuni

208 lk. Hind 190 marka.

INHALTSVERZEICHNIS.

Die Romantik (Brentano. Achim v. Arnim. Schlegel. Tieck. Hardenberg. Kleist, Chamisso. Schloss Boncourt. Eichendorff. Das zerbrochene Ringlein. Der Jäger Abschied. Mondnacht. Müller. Der Lindenbaum.)

Erben der klassischen und romanischen Dichtung. (Immermann. Droste-Hülshoff. Die junge Mutter. Platen. Das Grab im Busento.)

Dichter der Befreiungskriege. (Arndt. Des Deutschen Vaterland. Lied vom Feldmarschall. Ballade. Körner. Gebet während der Schlacht. Lützens wilde Jagd. Abschied vom Leben. Schenken-dorf. Muttersprache. Rückert. Aus der Jugendzeit.)

Der schwäbische Dichterkreis. (Uhland. Des Sängers Fluch. Der gute Kamerad. Frühlingsglaube. Die Kapelle. Möricke. Elfenlied. Das verlassene Mädlein. Schön-Rohtraut. Hauff. Kerner. Schwab.)

Österreichische Dichter. (Grillparzer. Die Ahnfrau. Sappho. Das goldene Vlies. Medea. König Ottokars Glück und Ende. Des Meeres und der Liebe Wellen. Libussa. Lenau. Schilflied. Bitte. Der Postillon. Stifter.)

Das junge Deutschland. (Börne. Heine. Frühlingsbotschaft. Du bist wie eine Blume. Es ragt ins Meer der Runenstein. Ein Fichtenbaum steht einsam. Es war ein alter König. In der Fremde. Gutzkow. Freiligrath. Der Liebe Dauer.)

Von der alten zur neuen Kunst. (Fritz Reuter. Scheffel. Trompeter von Säckingen. Ekkehard.)

Lyrische Epiker. Otto Roquette. Noch ist die blühende goldene Zeit. Wolff.)

Der Münchener Dichterkreis. (Geibel. Der Mai ist gekommen. Hoffnung. Ich sah den Wald sich färben. Heyse. Freytag. Spielhagen.)

Der historische Roman. (Ebers. Dahn.)

Das Musikdrama. (Wagner.)

Der Realismus. (Hebbel. Judith, Herodes und Mariamne, Maria Magdalena, Agnes Bernauer, Gyges und sein Ring, Niebelungen, Ludwig, Erbförster, Anzengruber, Pfarrer v. Kirchfeld, Meineidbauer, Louise v. François, Ebner-Eschenbach, Fontane, Archibald Douglas, Raabe, Rosegger.)

Norddeutsche Stimmungspoësie. Storm. Im Walde. Verirrt. Über die Heide. Abseits. Weihnachtslied. Aus dem Schimmelreiter. Seidel.)

Die grossen schweizer Dichter. (Jeremias Gotthelf. Keller. Meyer. Ewig jung ist nur die Sonne. Einem Tagelöhner. Aus Huttens letzten Tagen. Winternacht. Der Taugenichts.)

Der Naturalismus (Nietzsche. Aus „Also sprach Zarathustra“. Vereinsamt. Nach neuen Meeren. Sternemoral. Hauptmann. Die Weber. Halbe. Schönherr. Schnitzler. Sudermann. Meinen Eltern.)

Wörterverzeichnis.

5) August Raud

Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi eesti keele õpetaja

KIRJANDUSLOOLINE LUGEMIK

III jagu — seitsmes õppeaasta.

I—VIII + 325 lk. Hind köites 300 marka.

Lugemik on rikkalikult illustreeritud.

Sisu. I. Eesti muinasjutte, mõistatusi, vanasõnu, kõnekäände. (Jutte loomadest. Jutte taeva- ja õhuvaimudest, metsavaimudest, veevaimudest, maa- vaimudest ja majavaimudest. Jutte nõidusest, nõidade- dest ja vanapaganast. Jutte rahva elust ja olust. Jutte ajaloolistest ainetest ja kohtadest. Jutte kangela- stest. Rahvanalja. Mõistatusjutte. Mõistatusi. Keerulisi küsimusi. Vanasõnu. Kõnekäände.)

II. Teiste rahvaste muinasjutte. (Liblikad. Tuhat üks ööd. Šah Riaz. Šeheresade. Kolm printsi ja nõiutud lind. Kunstnik. Nomi ja munavaras. Ledangi printsess. Kujur Hulavilill. Liri lapsed. Lurlei neitsi. Baaba-jaaga. Ingel. Vanaeit ja õn- nekäpp. Ämblik ja kärbes. Herakles teelahkmel. Heraklese vägiteod. Teseus lööb Minotauruse maha. Attila surm. Frithjofi sõit Orkaadidele.)

III. Kunst-muinasjutte, legende ja süm- bolistlikke jutustusi.

(A. Tassa. Kannatuse tee. Fried. Tuglas. Popi ja Huhuu. A. H. Tammsaare. Kuningas ja ööbik. Tõde. O. Wilde. Isekas hiiglane. H. Ch. Andersen. Linnu laul. J. ja W. Grimm. Breemeni linna moosekandid. A. Kivi. Muinasjutt kahvatust neitsist. W. Bonsels. Jutt mesilasest Maaajast ja lilleneitsist.)

IV. Ballaade ja valme.

6) Johannes Semper

VIIS MEELT

Luuletused ————— Hind 280 mk.

SISU: Kutsed kevadesse. (Kutse keva- desse 1. Kutse kevadesse 2. Viie meele karjalaske- päev. Karneval. Metamorfoosid. Metsa välgutit. Kutse jõe veere. P. S.) **Kolm sonetti maal.** (Idüll. Lauk. Väike roimar.) **Botanika.** (Botaa- nika. Botaanika ja poeetika.) **Ranna raamatust.** (Ranna raamatust. Mehed mere veeren. Naised mere veeren. Veenus Kallipygos ja jalgpall liivikul. Värsi- jalad mere veeren.) **Taga luukide.** (Sissemurd. Suiviöö. Läbi valge öö. Öisen rongin. Mure linki lii-

guteli. Pisar. Taga luukide 1. Taga luukide 2. Kellu kuulden. Viimne tuul.) **Rändudelt.** (Puud kaljul vaadaten. Üks õhtu. Öö rannan. Öhtu ter- rassil. Vastus Veneetsiast. Veneetsia veed. Jaani- õhtu.) **Kuu variatsioonid.** (Kuu. Kuu ja laps. Kummalised tahted. Kuu tähega. Maha kuu.) **Suur- linnad.** (1. Viis viita. 2. Armastaks tundi. 3. Auto- biograafilist. 4. Oo, teie mu linnad. 5. Veduri enese- tapp. **Jõulu variatsioonid.** Prelüüd. Kirikun. Peetlemma öö. Teisel päeval.

7) Taimede ehitus ja elu.

Prof. V. V. Polovtsovi järele ümber töötades tõlkinud
A. Jürgenson.

Teiseks trükiiks redigeerinud J. Port.

160 lk. 115 joon. Hind 160 marka.

SISU: I. Rakk ja koed. (Rakk ja selle ehi- tus. Raku osade täpsam kirjeldus. Koed. Rakkude paljunemine ja arenemine. Ainevahetus rakkudes. Rakkude liikumine ja tundlikkus.)

II. Idanemine. (Seemne ehitus. Uba ja her- nes. Nisu. Idanemise tingimused. Niiskus. Soojus. Õhk. Muldkond ja valgus. Idu toitmine seemneta- gavarade kaudul.)

III. Kasvamine. (Kasvamisest üldse. Kasva- mise mõõtmine ja kasvamisjärgud. Liigitused. He- liotropism. Geotropism.)

IV. Juure ehitus ja tegevus. (Juure sise- mine ehitus. Juurerõhk. Taimkeha koosseis. Kunst- likud kultuurid. Väetamine ja külvivahetus.)

V. Lehe ehitus ja tegevus. (Süsiniku oman- damine taime roheliste osade kaudu. Lehe sisemine ehitus. Süsihapu gaasi sarnastamine. Süsivesikud. Rasv- ja valkained. Leheroheline. Vee auramine lehtede kaudu. Roheliste taimede tähtsus looduses. Putukasööjad taimed, parasiidid ja mädarikud.)

VI. Tüve (varre) ehitus ja tegevus. (Tüve sisemine ehitus. Üheidulehelised taimed. Kaheidu- lehelised taimed. Mahlade liikumine tüves.)

VII. Sigimine. (Sigimisest üldse. Vegetatiiv- sed sigimisviisid. Suguline sigimine. Sammalde ja sõnajalaliste sigimine. Põlvede vaheldus. Öistaimede sigimine. Viljad ja nende levimisviisid.)

J. Lang — D. Rootsman

8) Kosmograafia

koolidele ja iseõppimiseks.

156 lk. 113 joonist ja 5 pilti. Värviline taevakaart.

Hind 220 marka.

(Vt. retsensioon ja arvustus 2. leheküljel.)

F. V. Mikkelsaar

9) Alkooli matemaatika

III õppeaasta.

152 lk. 39 joon. Hind köites 100 marka.

SISU: 1) Kus raha, seal raamatupidamine. 2) Suured suurtega, väikesed väikestega! 3) Takistused teel. 4) Arvud üksteist aitamas. 5) Null, millest lahti ei saa, või kuidas arv ennast nihutab. 6) Häda õpetab. 7) Küsimused selguvad. 8) Üks raskem heitlus. 9) Kuup väärrib veel lähemat vaatlemist. 10) Õige riist õiges käes. 11) Maa- mõõijat tarvis. 12) Liiter ja kilogramm tulid koos. 13) Sirkel jälle õpetajaks. 14) jälle nulli vigurid. 15) Väike revident. 16) Sõprade jutt. 17) Tõeline kassapidaja. 18) Kui piüüad kõigest väest, saad üle igast mäest.

F. V. Mikkelsaare „Algkooli matemaatika“ III õp.-a. on iseseisev, metoodiliselt hästi läbimõeldud moodus õpperaamat jõukohase ning mitmekesise huvitava sisuga; eriti praktilist väärtust tõstab temas hulk ülesandeid, küsimusi ning teotsemisi, mida õpilased iseseisvalt, ilma õpetaja otsekohese kaasabitaga, võivad lahendada. Raamatu välimus — kaust, paber, trükk, illustatsioon — on laitmatu. Hind aga on seejuures äärmiselt odav: 152 lehekülje eest kõigest 100 marka (raamat on pealegi ilusas, tugevas köites). Algkoolidele saadetakse raamat (hinnata kaasandena) lahkeks tutvumiseks.

Herta Veidermann

10) Väike arvaja

I õppeaasta.

Teiseks trükiks põhjalikult ümber töötanud
A. Oengo-Johanson ja Chr. Brüller.
Pildid kunstnik N. Mey'lt

8+XVI+155 lk., 40 mitmevärvilist pilti ja joonist;
illustatsioon 5 värvis. Hind 110 marka.

N. Shaposhnikov ja N. Valtsev

11) Algebraliste ülesannete kogu

I jagu

Ümber töötanud ja täiendanud
K. R. VESKI ja J. GRÜNTAL

Kolmas trükk

176 lk. Hind 150 marka.

Praegu trükis ja ilmuvad lähemal päevil:

E. Sell: Saksa kirjanduslugu.

III jagu 2. vihk — Olevik ja balti literatuur.

H. Riikoja: Kodu II.

Kodu I on Haridusministeeriumi kooliraamatute hindamise komisjoni poolt soovitatud koduloo-kursuse saateraamatuna II õppeaastale.

M. J. Eisen: Eesti imede ilmast.

Ennemuistsed jutud.

Eesti kirjandust koolidele:

F. Tuglas: Popi ja Huhuu.

12) EESTI KIRJANDUST KOOLIDELE

№ 44. Jakob Pärn:

Oma tuba, oma luba

№ 45. J. Mändmets:

Katkiraiutud kaljas

Mõlemad raamatud on varustatud sõnaseletusega ja vene- ning saksa keelse sõnastikuga mitte-estikeelsele koolidele.

13) INGLISE KIRJANDUST KOOLIDELE

№ 43. R. Kipling:

Stories from the Jungle Book

Adapted for the use of schools and provided with a vocabulary and annotations by C. Bruus.
88 lk. Hind 80 marka.

14) SAKSA KIRJANDUST KOOLIDELE

№ 41. Fr. Gerstäcker:

Der Schiffszimmermann

48 lk. Hind 45 marka.

№ 42. Detlev v. Liliencron:

Der Narr

16 lk. Hind 25 marka.

Prantsuse kirjandust koolidele:

Les trois pelits Cochonnets.

Les trois Ours.

H. Kruus: Ajalooline arhiiv I.

A. Lüüs: Laste ühiskondlik tervishoid.

M. Härms: Lindude määraja.

W. Petersen: Päevaliblikate määraja.

A. Rimmel: Ilustamise õpetus.

Vastutav toimetaja: Hans Männik.

Väljaandja: K.-Ü. „Loodus“, Tartus, Vana tän. 1

Trükikoda Ed. Bergmann, Tartus.